

เทคนิคการสร้างอารมณ์ ในวรรณคดีไทย

วันเนาวิ ยูเต็น

อารมณ์ เป็นองค์ประกอบสำคัญของวรรณคดี การสร้างอารมณ์ให้เกิดความสะเทือนใจในลักษณะต่าง ๆ ถือเป็นเทคนิคอย่างหนึ่ง และเป็นแนวทางในการสร้างความคิดและจินตนาการ เทคนิคในการสร้างอารมณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่กวีแต่ละคนใช้ในการเขียนของตน การสร้างภาพในใจของกวีออกมาในรูปลักษณะให้เกิดอาการเคลื่อนไหว เป็นนาฏกรรมสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านเห็นความมีชีวิตของสิ่งเหล่านั้น สร้างอารมณ์ต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นตามจุดประสงค์ของกวี

เทคนิคการสร้างอารมณ์อย่างหนึ่งในวรรณคดีไทย คือ การใช้คำซ้ำ หรือข้อความที่อยู่ในลักษณะเช่นนี้ ก่อความรู้สึกหรืออารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดขึ้น ทงนชนอยู่กับคำหรือข้อความที่นำมาใช้ซ้ำนั้น ๆ ลองพิจารณากลอนบทนี้ จากนิราศวัดเจ้าฟ้าของสุนทรภู่ คือ

น้ำค้างพรอมลมเรื่อยเจื้อยเจ้อยฉิว ไบโปปลิวเพลงพลิกริกริกไหว
บั้งรวงหล่นว่นว่อนโรโรโร ค้วยแสงไฟรางรางสว่างตา

การสร้างอารมณ์ด้วยการใช้คำซ้ำ หรือ โดยการซ้ำคำในลักษณะนี้ง่ายต่อการสร้างความรู้สึกอ่อนไหวให้แก่ผู้อ่านให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม ในที่นี้การใช้ เจื้อยเจ้อยฉิว เพลงพลิก หรือ ริกริกไหว ว่นว่อน ร่อนโรโร และ รางราง ล้วนแล้วแต่เป็นการก่อให้เกิดภาพที่เคลื่อนไหวได้ จึงเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการสร้างอารมณ์

ลักษณะที่กวีใช้ซ้ำคำ หรือข้อความ อันก่อให้เกิดอารมณ์หรือความรู้สึกดังกล่าว เราจะพบทั่วไป เช่น

เสนาะน้ำกว้างกว้าง
สตอกและโยहन
จากบางกะจะแล
ลิวโลดขวัญน้องไซ้

กวีวแจ
เพื่อให้
ลิวโลด
ข่าวตรอม

(กำสรวลศรีปราชญ์)

จากมาให้ส่งงโกฏ
рымร่าท้าวเกะขอม
จากมามีตาวายน
วองว่องโยให้ซ้าง

เกาะรยน
ช่วยอ้าง
วองว่อง
ซ้างอ

(กำสรวลศรีปราชญ์)

เย็นระเรื่อเยื่อจ่าควยน้ำค้าง
ยั้งพินเพื่อนเหมือนสมรमानอนริม
เสนาะตั้งจิ่งหรือทวะหวัดแว่ว
เสียงหรั่งหรั่งกึ่งไทรเรไรเรียง
จนคึกคินรนเรื่อยเยื่อเยื่อฉิว
เหมือนงวงามนามงวเลียบนิ้วยาว

ลงพรางพรางพรายพรอยย่อยยืมหิม
ให้เหงาหงิม่วงเงียบเทียบสำเนียง
เสียงแจ้วแจ้วจกจันสนั่นเสียง
เสียวสำเนียงนอนแลเห็นแต่ดาว
หนาวดอกงิ้ววงตัวนให้คนหนาว
จะอุ่นราวนามแนบนั่งแอบอิง

(นิราศวัดเจ้าฟ้า-สุนทรภู่)

จะว่าโสกโสกอะไรในโลก
จะว่าหนักหนักอะไรในดินดอน
จะว่าเจ็บเจ็บแผลพอแก้หาย
แต่เจ็บแค่นั้นที่แสนจะเจ็บครัน
จะว่าขมขมอะไรในพิภพ
ถึงคาบคมก็ไม่สู้การคม
จะว่าเมาเมาอะไรก็ไม่หนัก
เกิดยุ่งยั้งซิงกันถึงพินแทง

ไม่เท่าโสกใจหนักเพราะรักสมร
ถึงสังขรก็ไม่หนักเหมือนรักกัน
ถ้าเจ็บกายแล้วชีวาจะอาศัย
สุดจะกลั่นสุดจะกลั่นขึ้นอารมณ์
ไม่อาจลบบอระเพ็ดที่เข็ดขม
จะว่าดลลมปากนั้นมากแรง
อันมารักเช่นนี้มีทุกแห่ง
ใครพลาดแผลงล้มตายวายชีวา

(นิราศเดือน-นายมี)

เทคนิคการสร้างคำ หรือ ข้อความ ในลักษณะให้เกิดอารมณ์ดังกล่าว พอจะแบ่งออกได้ดังนี้ คือ

๑. การใช้คำซ้ำ หรือการนำเอาคำๆ เดียวกันมากล่าวซ้ำอีกครั้งในลักษณะที่เรียกว่า Repetitive reduplication เป็นการซ้ำให้มีความหมายเน้นหนักขึ้น หรือ เบาลงก่อให้เกิดอารมณ์ลักษณะหนึ่ง ตัวอย่าง เช่น

รอนรอนสรวยไ้อ้

อัสถง

เรอยเรอยลัับเมรุลง

คำแล้ว

รอนรอนจิกจำนาง

นชพี เพียงแม่

เรอยเรอยเรียมคอยแก้ว

คล้ายคล้ายเรียมเหลียว

(กาพย์เห่เรือ-เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์)

ป่าเสมแลเห็นอยุ่รวีรว

ให้หวิวหวิววายวับฤทัยไหว

จะหลบหลีกเข้าฝักกึ่งไกล

คลื่นก็ใหญ่โยนเรือเหลือกำลัง

(นิราศเมืองแกลง-สุนทรภู่)

สังข์เจียบเยียบเย็นทุกเส้นหญ้า

แต่สัตว์ป่าบับร้องก้องกระหิม

ไม่เห็นหนต้นไม้พระไตรครัม

เสียงจิ้งจิงเงาไม้พระไตรคะนอง

ทงเบ็ดผี ป่าแกวแหวแหวหวัด

จิ้งหรีดกรีดกรีดกรียวเสียวสยอง

เสียงหรั่งหรั่งกึ่งไทรเรไรร้อง

แม่มายดองโนเพราะเสนาะโน

(นิราศพระประทม-สุนทรภู่)

เห็นไม้งามนาม ไม้อาลัยมิตร

รำคาญคิดเงินขวยระหวยหิว

ฉิมพลีปลื้ออนเกษตรปลิว

มารวรวรรนรณชนชื่นใจ

(นิราศพระประทม-สุนทรภู่)

๒. การซ้ำคำแบบเล่นคำ การซ้ำคำในลักษณะนี้เป็นที่นิยมกันมากในการเขียนนิราศ หรือ ในลักษณะที่เป็นนิราศ เป็นการพูดถึงความหมายในแง่ต่างๆ ของคำ ถือเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งของกวี ตัวอย่างการซ้ำคำในลักษณะนี้ เช่น

จากมาแก้วกู่คำ	ชรอกแขวะ
โพรงชรอกโครมแขวะศรี	โศกสร้อย
จากมาพิพลแบะ	ปุ่นแม่
ปุ่นแม่ละห้อยให้	ข้าวตรอม (กำสรวลศรีปราชญ์)
เห็นจากจากแจกก้าน	แกมระกำ
ถนั้กระกำกรรรมจำ	จากข้า
บาปโตที่โททำ	แทนเท่าราแม่
จากแทนคาบหน้า	พื้น้องคงถนอม (นิราศนรินทร์)
ตลาดขวัญขวัญฉั้นนั้นขวัญหาย	ใครเขาชายขวัญหรือจะซื้อขวัญ
แม่นขวัญฟ้าหน้าอ่อนเหมือนท่อนจันทร์	จะรับขวัญเข้าเย็นไม่เว้นวาง (นิราศพระประทม-สุนทรภู่)

๓. การซ้ำข้อความเพื่อเน้นความรู้สึกให้เพิ่มน้ำหนักขึ้น การซ้ำข้อความในลักษณะนี้ เช่น

.. เอ็งเอ๋ยกระไรเลยมาประมาทเราไม่เกรงกลัว ทักวันนี่มึงสำคัญกูเนนเป็นพ่อหรือเป็นข่า หากกูเนนเป็นพ่อหรือเป็นข่า หรือว่ามึงช่วยกูมานี้สักกั้ง เอ็งเอ๋ยจะคิดค้มกั้งก็เป็นที่เมื่อกูจะได้เอ็งมาเป็นเมีย ทงทุนสินสินสอดก็สูญเสี่ยเสี่ยเสร็จสิ้นทุกอย่าง ไหนเครื่องขันหมากหอห่างกุกก็หามาให้เสร็จสรรพ มึงจะมาลวนลามกลับสำรากไม่อย่ากถลัว จะไปรู้ปฏิบัติพัวนิตหนังกไม่มี สักนิตหนังกไม่มี ..

(มหาเวสสันดรชาดกกัณฑ์ชูชก)

.. มีรูปเป็นโลกทรพย์เมื่อยาคิดเลยนะที่จะอาภัพฟังพี่ว่า ปุริสถานภิปุติกา พี่กลัวแต่ว่าเจ้าเหล่าชายนี้จะฉาวฉ่าชอบใจเจ้าชอบใจเจ้า แม่จะมาข่มแก่น้อยกับอายโทนแต่ทุกขเวทนา แม่ไปเสียนี่ดีกว่า เชอเถิดนะเจ้า เชอเถิดนะเจ้า แม่จะมากำค้ำคือตั้งทังโครงเปล้าให้เขาร้องแรก แม่จะมาแบกความละอาย นี่แม่จะไม่ขายหน้าหรือจะมาเป็นกระสือเสี่ยพงค์ จะมารักเหากว่าผมจะมารักลมกว่าน้ำ จะมารักถ้ากว่าเรือนจะมารักเดือนยิ่งกว่าตะวัน แม่จะมารักออแต่มานยิ่งกว่าตัวเล่า คุณก็โศกเจ้าชวงงนำหน้า ไส้ชวงงนำหน้า ..

(มหาเวสสันดรชาดกกัณฑ์ชูชก)